

Nr 44.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk och av exporten av fisk jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 24 mars 1950 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 202, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m.,

dels medgiva, att för tiden till och med den 30 juni 1951 reglering av priserna på fisk ävensom av exporten av fisk av vissa slag må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förordats i propositionen,

dels ock besluta, att staten genom riksgäldskontoret skall ställa garanti för ett lån åt Sydkustfisk, förening u. p. a., i riksbanken å ett belopp av intill 2 000 000 kronor jämte ränta.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 504 av herr *Nilsson, Hjalmar*, och herr *Ericsson, Carl Eric*, likalydande med II: 597 av herr *von Seth m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå i Kungl. Maj:ts proposition nr 202 gjord hemställan om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk m. m., i vad densamma avser auktorisation av handeln, samt för övrigt beakta vad som i motionerna anförts beträffande prisregleringens tillämpning och i fråga om fiskexportens ordnande. Sistnämnda yrkande torde avse dels att uppmärksamhet bör ägnas åt att vid tillämpningen av regleringen de av statsmakterna godtagna direktiven följas, dels ock att fiskexportörerna skola få intaga en friare ställning än som angivits i propositionen;

2) I: 505 av herrar *Mannerskantz* och *Arrhén*, likalydande med II: 598 av herrar *Braconier* och *Nilsson* i Bästekille, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 202 måtte beakta de synpunkter, som i motionerna anförts beträffande ordnandet av den svenska fiskexporten; samt

3) I: 506 av herr *Persson, Karl*, och herr *Lodenius*, likalydande med II: 596 av herr *Svensson* i Stenkyrka m. fl., vari hemställt, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 202 måtte beakta de synpunkter, som anförts i motionerna beträffande anordnandet av den svenska fiskeexporten.

Hemställan i de fyra sistnämnda motionerna synes i huvudsak gå ut på att fiskeexportörerna skola intaga en friare ställning än som angivits i propositionen.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Till utskottet har vidare inkommit en den 15 april dagtecknad skrift från *Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg* och *Skånes handelskammare*, vari yrkats att riksdagen måtte beakta de i skriften anförda kritiska synpunkterna på tillämpningen av stödåtgärderna på fiskets område ävensom att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att ett begränsat antal personer, representerande jämväl allmänekonomisk och kommersiell sakkunskap, måtte tillkallas för en av produktionsutvecklingen och avsättningsmöjligheterna påkallad översyn av riktlinjerna för den svenska fiskepolitiken.

I sin skrift ha handelskamrarna sammanfattningsvis anfört följande.

Vad vi avsett är att fästa uppmärksamheten på den utveckling, som äger rum. Denna torde sammanfattningsvis kunna karakteriseras sålunda, att medan produktionen ökas och i allt större utsträckning måste finna avsättning utomlands, så motverkas genom tillämpningen av gällande för inlandsmarknaden främst avsedda regleringar på området möjligheterna till export genom att prisnivån icke anpassas till världsmarknadsläget. Samtidigt hindras de normala distributionsintressena från att lämna sin medverkan. Balansen mellan produktionskapacitet och avsättningsmöjligheter äventyras. Denna utveckling är för både produktion och distribution av så allvarlig natur, att den icke kan lämnas obeaktad. I hela näringens intresse bör också en utjämning av rådande motsättningar mellan produktion och distribution eftersträvas.

Till sist vilja vi uttala, att det står för oss klart, att en statlig reglering av fisket icke kan i förevarande läge undvaras. Men vi finna det angeläget, att regleringen skyndsamt anpassas efter de förändrade förhållandena samt att det nuvarande komplicerade regleringsystemet i görligaste mån förenklas. Vid den av oss förordade omprövningen av fiskepolitikens utformning böra olika uppslag noggrant prövas. Ökad uppmärksamhet bör bl. a. ägnas kvalitetsproblemet. Vidare böra undersökas möjligheterna för en ökad fiskmjölsproduktion för att på denna väg tillvarata överskottsfisken. För motverkande av överdimensioneringen synes slutligen också böra övervägas att för viss tid framåt upphöra med statsstödet för modernisering av fiskeflottan.

Till utskottet har vidare ingivits dels en den 8 maj 1950 dagtecknad skrift av *Blekinge fiskareförbund*, i vilken hemställt om bifall till motionerna eller, i andra hand, om en fullständig utredning angående resultaten av den redan tillämpade centraliseringen, dels ock en med 33 namnunderskrifter försedd, den 6 samma månad dagtecknad skrift från fiskare i Hönö, vari huvudsakligen yrkats, att motionerna måtte bifallas.

Det propositionen bifogade författningsförslaget är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m.

Härigenom förordnas dels att förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk, m. m., vilken gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952, dels att vad i förordningen stadgas i fråga om åsidosättande av tystnadsplikt samt beträffande annan förseelse, vilken ägt rum under tiden för förordningens giltighet, skall äga tillämpning även efter det förordningen upphört att gälla.

Inledning.

I förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m., vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1950, äro bestämmelser meddelade om handelsreglering — grundad på auktorisation av s. k. producentföreningar — och om prisregleringsavgift å fisk.

Genom beslut den 3 juni 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t statens livsmedelskommission att för tiden till och med den 30 juni 1950, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som angivits i proposition nr 67 till 1949 års riksdag, anordna reglering av priserna på saltvattensfisk ävensom förordna om upptagande av prisregleringsavgift enligt 5 och 7 §§ nämnda förordning. I samma beslut föreskrev Kungl. Maj:t, att de tre s. k. prisregleringsföreningarna, nämligen Ostkustfisk, centralförening u. p. a., Väst-kustfisk, förening u. p. a. och Sydkustfisk, förening u. p. a., skulle få åtnjuta fortsatt räntefrihet å vissa dem beviljade statslån å respektive 500 000, 2 500 000 och 500 000 kronor.

Under innevarande budgetår har upprätthållits prisreglering å fisk enligt de principer, som gällt sedan våren 1946, ävensom en fortsatt reglering av handeln med strömming.

Prisregleringen innebär i huvudsak att livsmedelskommissionen, i samråd med statens priskontrollnämnd, för västkusten och sydkusten efter överläggningar med fiskareorganisationerna därstädes fastställer minimipriser på de viktigaste fiskslagen samt för ostkusten, enligt uppgörelser med föreningen Ostkustfisk, godkänner garantipriser å saltströmming samt partinoteringarna å färsk strömming. Regleringen förutsätter vidare, att fisk, för vilken nämnda minimipriser eller garantipriser icke kunna utfås, övertages såsom överskott och nyttiggöres av vederbörande regleringsförening.

Till denna verksamhet erhålla föreningarna av livsmedelskommissionen vissa statliga bidrag, beträffande strömming prisutjämningsmedel och i övrigt s. k. pristillägg. För att täcka kostnaderna för dessa bidrag upptagas prisregleringsavgifter för olika slag av inhemsk fisk och importerad färskfisk. Enligt beslut av kommissionen utgår bidraget för närvarande på väst- och sydkusten i princip oberoende av sättet för fisköverskottets tillvaratagande. Däremot är bidraget på ostkusten begränsat till prisutjämning på salt strömming och, under vissa förutsättningar, på färsk strömming som användes till djurföda eller säljes för export. Ett bemyndigande för kommissionen att utvidga prisregleringen å strömming till foder- och konservströmming har hittills icke behövt tagas i anspråk. Icke heller har en av kommissionen tidigare förordad prisreglering å torsk på ostkusten norr om Blekinge enligt det för väst- och sydkusten gällande systemet hittills kunnat organisatoriskt genomföras av ostkustens fiskaresammanslutningar. Överläggningar i frågan ha dock under den senaste tiden ägt rum mellan därav berörda fiskförsäljningsföreningar.

Prisregleringsföreningarnas behov av rörelsemedel täckes till stor del av de förut omförmälda statslånen. Föreningen Västkustfisk åtnjuter, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1947, därutöver rätt att i riksbanken mot sedvanlig ränta utbekomma lån å ett belopp av intill 2 500 000 kronor.

I skrivelse den 14 februari 1950 har *statens livsmedelskommission* framlagt förslag om prisreglering å fisk efter den 30 juni 1950, m. m. Sedermera har kommissionen med skrivelse den 14 mars 1950 överlämnat en den 17 februari 1950 dagtecknad skrift i ämnet från tolv salteriföretag ävensom ett yttrande över berörda skrift från föreningen Västkustfisk.

Genom beslut den 4 mars 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt livsmedelskommissionen att inkomma med utredning och förslag rörande organisationen av exporten av fisk till länder, där importen av denna vara är centraliserad. Enligt beslutet skulle vid utredningen ägnas särskild uppmärksamhet åt spörsmålet under vilka betingelser och i vilka former inom branschen verk samma företag kunde beredas möjlighet att deltaga i ifrågavarande export. *Kommissionen* har i skrivelse den 18 oktober 1949 inkommit med utredning och förslag i ämnet.

Över sistnämnda skrivelse ha utlåtanden avgivits av statens handelskommission den 26 november 1949 och av kommerskollegium den 5 januari 1950. Kollegiet har därvid överlämnat yttranden från handelskamrarna i Göteborg, Jönköping, Malmö och Stockholm.

Livsmedelskommissionens förslag m. m.

Prisregleringen på fisk m. m.

Livsmedelskommissionen redogör i sina skrivelser för *fiskprisernas utveckling efter införandet av nuvarande prisregleringssystem och det ekonomiska resultatet av kommissionens hittillsvarande verksamhet med avseende å prisregleringen på fisk* (prop. s. 5—6).

Kommissionen behandlar härefter *frågan om grunderna för prisregleringen å fisk efter utgången av innevarande budgetår*. Därvid upplyses till en början, att kommissionen under den senaste tiden berett representanter för vederbörande fiskareorganisationer samt för sammanslutningar av fiskhandlare och saltsillhandlare m. fl. tillfälle att anföra sina synpunkter i fråga om en fortsatt prisreglering å fisk efter utgången av innevarande budgetår.

Fiskareorganisationerna ha därvid, enligt vad kommissionen meddelar, uttryckt sin tillfredsställelse med det hittills tillämpade regleringssystemet och förordat, att prisreglering även i fortsättningen skall få anordnas enligt de grunder, som innefattas i nuvarande bemyndiganden för kommissionen. Prisregleringsföreningarna ha anhållit att de statslån, som de inneha, skola få åtnjutas räntefritt även under nästkommande budgetår (utom Västkustfisks riksbankskredit). Föreningen Sydkustfisk har därjämte hemställt att — på samma villkor som föreningen Västkustfisk — få komma i åtnjutande av en rörlig riksbankskredit intill ett belopp av 2,5 miljoner kronor för att kunna finansiera uppkommande fisköverskott vid perioder av toppbelastning i föreningens verksamhet.

Färskfiskhandelns representanter ha likaledes förordat ett bibehållande av det nuvarande prisregleringssystemet.

I en särskilt omförmäld skrift från *tolv salteriföretag* hemställes, att grunderna för en fortsatt prisreglering liksom den fortsatta tillämpningen av dessa grunder måtte bliva föremål för en ingående saklig prövning. Beträffande innehållet i övrigt i nämnda skrift och i det av föreningen Västkustfisk avgivna yttrandet torde få hänvisas till propositionen s. 7—8.

Livsmedelskommissionen anför i sin skrivelse den 14 februari 1950, att den för egen del funnit övervägande skäl tala för att det nuvarande systemet för prisregleringen på fisk skall bibehållas jämväl under budgetåret 1950/51. Den erinrar om att fiskarens möjligheter att avsätta sina produkter till acceptabla priser ha försämrats ej obetydligt under det senaste året. Ett fortsatt prisstöd till fisket behövs, eftersom inkomstnivån inom näringen eljest skulle tendera att bliva oskäligt låg. Såsom ett exempel på den under året inträdda allmänna prissänkningen på fisk anför kommissionen, att exporten av fisk och fiskkonserver under år 1949 jämfört med år 1948 värdemässigt minskat med inemot 5 miljoner kronor trots att exportkvantiteten stigit med bortåt 10 000 ton. Avsättningsmöjligheterna för fisk under nästa budgetår kunna antagas komma att ytterligare försämrats i och med den fortskridande förbättringen av livsmedelsläget i Europa och såsom följd av befarade betalningsmässiga svårigheter på olika exportmarknader.

I sin skrivelse den 14 mars 1950 framhåller kommissionen vidare, att en förbättring i möjligheterna att exportera fisk inträffat endast så till vida, att vissa tekniska svårigheter bortfallit vid exporten på Västtyskland. Allmänt sett ha möjligheterna att exportera fisk till acceptabla priser påtagligt försämrats under den senaste tiden.

Livsmedelskommissionen behandlar även *frågan om förlängning av förordningen om viss reglering av handeln med fisk m. m.* Kommissionen er-

inrar, att den i sitt utlåtande den 25 april 1947 över 1945 års fiskeriutrednings betänkande angående fiskerinäringens efterkrigsproblem uttalat, att man borde överväga, huruvida icke det nuvarande systemet för reglering av strömmingshandeln skulle kunna avvecklas. Kommissionen motiverade denna ståndpunkt med att producentföreningarna för strömming redan syntes hava vunnit tillräcklig stadga för att kunna fullgöra sina uppgifter. I likhet med vad kommissionen förklarat i berörda utlåtande motsätter den sig dock icke heller nu, att den nuvarande ordningen för regleringen av handeln med strömming skall bibehållas så länge — såsom alltså är fallet — ovissa förhållanden råda i fråga om avsättningen av strömming. Kommissionen föreslår i anslutning härtill, att förordningen skall bibehållas i sak oförändrad och att dess giltighetstid skall förlängas till och med den 30 juni 1952.

För att man skall kunna komma tillrätta med vissa missförhållanden inom strömmingshandeln föreslår kommissionen härjämte en ändring av förordningens ansvarsbestämmelser. Ändringen innebär, att på anmälan eller efter medgivande av kommissionen rättsligt inskridande skall kunna ske ej blott, såsom nu är fallet, gentemot den, som överläter handelsreglerad fisk i strid med gällande föreskrifter, utan även gentemot den som inköper handelsreglerad fisk direkt från fiskare utan att vara därtill berättigad.

Livsmedelskommissionen behandlar vidare *vissa frågor rörande prisregleringsföreningarnas ekonomiska förhållanden*. Den förklarar därvid, att föreningarna Västkustfisk och Ostkustfisk icke synas behöva ytterligare statliga rörelsemedel. Å andra sidan böra dessa föreningar emellertid, liksom föreningen Sydkustfisk, få åtnjuta hela det dem tillerkända statliga lånekapitalet, däribland den till föreningen Västkustfisk år 1947 beviljade riksbankskrediten, jämväl för tiden efter den 30 juni 1950 tills vidare. Plan för amortering av de egentliga lånen bör enligt kommissionens mening fastställas först längre fram, sedan föreningarna själva hunnit bilda det kapital som erfordras för rörelsens bedrivande.

Däremot anser kommissionen, att föreningen Sydkustfisk — utöver det redan uppburna statslånet — behöver den rörliga kredit, som föreningen begärt för att kunna finansiera större engagemang för överskottsfisk. Härför talar särskilt erfarenheten från förra våren, då föreningen hade mycket svårt att med tillgängliga medel verkställa avräkning med fiskarena i avvaktan på inflytande exportlikvider. Kommissionen föreslår därför att föreningen Sydkustfisk — på samma villkor som föreningen Västkustfisk — skall tillerkännas en riksbankskredit intill ett belopp av högst 2,5 miljoner kronor.

Vad beträffar regleringsföreningarnas begäran om fortsatt räntefrihet erinrar kommissionen om att den tidigare visserligen icke velat motsätta sig räntefrihet men i princip förklarat sig vara av den åsikten, att regleringsföreningarna i framtiden icke böra åtnjuta någon subvention i form av räntefrihet för statliga lån. Med hänsyn till att föreningarnas årsvinst beskattas och att det enligt kommissionens mening måste anses skäligt att skatt ei utgår för vinstmedel av denna art, motsätter sig kommissionen icke

heller nu, att fortsatt räntefrihet för föreningarnas lån (med undantag för riksbankskrediten) skall beviljas för ytterligare ett budgetår.

Medelsbehovet för den fortsatta utbetalningen av pristillägg och prisutjämningsbidrag under tiden fram till den 1 juli 1951 förutsätter kommissionen skola kunna täckas av kvarstående behållningar å clearingkassan för fisk och å tidigare upplupna regleringsavgifter ävensom av de avgifter av detta slag som inkomma i fortsättningen. Enligt kommissionens mening erfordras sålunda alltjämt bemyndigande att upptaga regleringsavgifter efter i huvudsak de grunder som nu gälla. I vad mån kommissionen i fortsättningen skall kunna nedsätta avgifterna eller, om medelsbehovet skulle öka ytterligare, föranledas att upptaga avgift även å beredd importfisk, bör få bedömas med hänsyn till utvecklingen under här ifrågavarande tidsperiod.

Slutligen upplyser livsmedelskommissionen, att den i förevarande frågor samrätt med *statens priskontrollnämnd*. Nämnden har därvid i sak biträtt vad kommissionen föreslagit men, liksom under föregående år, framfört vissa betänkligheter mot att även beredd importfisk skulle beläggas med regleringsavgift.

Organisationen av fiskeexporten.

Livsmedelskommissionens utredning. I fråga om innehållet i den av livsmedelskommissionen verkställda utredningen torde få hänvisas till den å s. 11—21 i propositionen lämnade redogörelsen.

Livsmedelskommissionens förslag. Livsmedelskommissionen finner — i likhet med samtliga berörda exportintressenter — det i dagens läge ofrånkomligt att från svensk sida ett enhetligt uppträdande iakttages vid förhandlingar och ingående av avtal om försäljning av fisk till länder med centraliserad fiskimport. Ett dylikt enhetligt uppträdande synes — tills vidare dock endast i fråga om export av fisk från västkusten och sydkusten — enligt kommissionens mening icke lämpligen kunna ernås på annat sätt än genom en koncentration av exporten till särskilda organ, till vilka samtliga exportintressen inom fiske och handel kunna ansluta sig. Dylika organ böra få ensamrätt till ifrågavarande export genom att myndigheterna bevilja exportlicenser uteslutande till dem. Ett villkor härför bör emellertid vara, att organen ställas under myndigheternas fortlöpande överinseende och i övrigt tillgodose alla berättigade krav.

Efter de överläggningar, som livsmedelskommissionen haft i frågan med berörda intressen på västkusten och sydkusten, anser sig kommissionen kunna konstatera, att för närvarande förutsättningar icke finnas för en samverkan mellan de olika intressena inom ett enda organ. Däremot torde intressena tills vidare kunna samlas inom tre särskilda organ, ett för exporten av färsk fisk från västkusten, ett för exporten av saltad fisk från västkusten och ett för exporten av färsk och beredd fisk från sydkusten.

Exporten av *färsk fisk från västkusten* bör lämpligen anförtros en ekonomisk förening — föreningen Svensk exportfisk efter eventuell ombildning eller annan förening — vilken står öppen för alla samt är uppbyggd och verksam efter i huvudsak de riktlinjer, som kommissionen skisserat i samband med de i det föregående berörda diskussionerna med vederbörande intressenter.

Skulle det icke visa sig möjligt att samla intressena i en sådan förening, bör ett samarbete — på ungefär samma sätt som inom det s. k. saltsillutskottet — tills vidare kunna etableras inom ett ideellt organ, i vilket ingå dels fiskareorganisationerna, dels den enskilda handeln. Organets huvudsakliga uppgift skulle vara att förhandla med utländska monopolköpare. Eventuella avtal skulle lämpligen undertecknas dels av överskottsföreningen Västkustfisk, dels av en särskild av den enskilda handeln bildad ekonomisk förening under myndigheternas kontroll eller — intill dess en sådan förening kommit till stånd — av varje enskilt exportföretag som så önskade. Inköpen av fisk för exporten och leveranserna inom ramen för centralavtalet skulle även här i stort sett kunna ske efter de av kommissionen skisserade riktlinjerna. Leveranserna böra dock stå under betryggande kontroll, vilken lämpligen kan utövas av Västkustfisk. Exportlicenserna böra vid en sådan verksamhetsform utställas på Västkustfisk för organets räkning.

Som ett provisorium för den närmaste tidens uppgörelser med utländska monopolköpare synas förhandlingarna kunna föras av en delegation, i vilken såväl fiskarena som de enskilda exportörerna äro representerade. Delegationen synes lämpligen kunna utses av Västkustens fiskeexportnämnd. Som avtalstecknande kan tänkas Västkustfisk — eventuellt tillsammans med andra — och föreningen bör i sådant fall ensam få exportlicenserna.

Beträffande exporten av *salt fisk från västkusten* anser kommissionen, att det s. k. saltsillutskottet i dess nuvarande form som ett ideellt samarbetsorgan och ställt under myndigheternas kontroll tills vidare kan fylla funktionen som enda förhandlande organ gentemot utländska monopolköpare. Intill dess en ekonomisk förening bildats, vari den enskilda handeln samlas, synes varje enskild exportör kunna jämte Västkustfisk underteckna eventuella avslut. Exportlicenser böra i vilket fall som helst utställas på Västkustfisk för utskottets räkning.

När det gäller *exporten från sydkusten* ansluter sig kommissionen till det av en särskild kommitté framlagda förslaget rörande organisationen av och verksamhetsformerna för en ekonomisk förening, vilken skulle fungera som centralorgan för exporten till monopolmarknader. När stadgar för föreningen slutligt utarbetats och föreningen trätt i funktion, bör den enligt kommissionens mening tills vidare ensam erhålla licenser för denna export. Eftersom en förening redan finnes, som vid skilda tillfällen anlåtats som centralorgan för exporten, bör det nya organet tillkomma genom en ombildning av nämnda förening. Denna skall i samband därmed givetvis vara skyldig att underkasta sig de kontrollbestämmelser, som livsmedelskommissionen kan komma att föreskriva.

I kommissionens skrivelse anföres vidare, att fiskare på västkusten uttalat, att ensamrätt till export till centraliserade marknader av fiskslag, för vilka en fiskareorganisation utan statligt stöd helt behärskar utbudet, bör tillkomma fiskareorganisationen i stället för ett centralorgan. Kommissionen finner denna synpunkt värd beaktande.

Slutligen föreslår livsmedelskommissionen att — i enlighet med önskemål, som i olika sammanhang framförts av såväl fiskarena som handeln — en särskild befattning skall inrättas för stödjande av exporten. Innehavaren av denna befattning — av kommissionen kallad fiskexportman — skall först och främst ha till uppgift att kartlägga de inköpskällor, som de olika länderna anlita, och att upptaga och vidmakthålla kontakter med vederbörande myndigheter hemma och utomlands. Han skall vidare intimt följa den handelspolitiska utvecklingen, prisutvecklingen och kvalitetsförändringar rörande fisk och fiskprodukter utomlands, bedriva kommersiell informations- och förmedlingsverksamhet och på sina resor i olika länder informera de svenska diplomatiska och konsulära befattningshavarna på olika orter i frågor rörande fisket och exporten. Kostnaderna för tjänsten ha preliminärt beräknats till cirka 75 000 kronor om året för lön ävensom för resor och övriga expenser.

Kommissionen förordar, att ett belopp av intill 25 000 kronor för år skall ställas till förfogande för ändamålet. Beloppet anses tills vidare kunna bestridas från clearingkassan för fisk. Enligt kommissionens mening bör fiskexportmannen knytas till kommissionen eller det organ, som efter kommissionen kommer att handhava hithörande frågor. Som villkor för statsbidraget bör gälla, att återstående kostnader för befattningen bestridas av organisationer och företag inom fiskerinäringen.

Yttrandena.

Remissinstanserna dela i stort sett livsmedelskommissionens uppfattning, att centrala organ behövas för att underlätta den svenska fiskexporten till länder med centraliserad import. Emellertid uttala både *handelskommissionen* och *kommerskollegium* viss tveksamhet mot att dylika organ skola givas den monopolställning som livsmedelskommissionens förslag innebär.

De i ärendet hörda *handelskamrarna* motsätta sig icke förslaget att centralorgan skola bildas för att underlätta exporten av fisk till länder med centraliserad import. Emellertid betonas, att centraliseringsåtgärderna böra ha karaktären av ett provisorium. Vidare förordas, att centralorganens roll skall inskränkas till förhandlingar eller till utbud. Slutligen framhålles, att det nuvarande systemet med minimipriser på den inhemska marknaden försvårar exporten och att de inhemska priserna böra anpassas efter prisnivån på världsmarknaden.

Beträffande förslaget att en särskild fiskexportman skall anställas anser *kommerskollegium* det tveksamt, huruvida värdet av en sådan anordning kommer att motsvara de jämförelsevis betydande kostnader. *Handelskammaren i Malmö* ifrågasätter, om en dylik befattningshavare har någon nämnvärd uppgift att fylla vid sidan av de konsulära organen utomlands och vederbörande exportorgan i landet. Däremot uttalar *handelskammaren i Göteborg*, att anordningen kan bli av värde för fiskexporten. Ett genomförande av förslaget bör dock enligt handelskammarens mening bli beroende av exportintressenas vilja till ekonomisk medverkan i den omfattning, som livsmedelskommissionen förutsatt.

En utförligare redogörelse för innehållet i de i ärendet avgivna utlåtandena och yttrandena återfinnes å s. 23—27 i propositionen.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört:

»Läget på fiskmarknaden har under år 1949 kännetecknats av vikande konjunkturer. De genomsnittliga fiskpriserna ha sjunkit. De avsättningssvårigheter för exporten, som redan dessförinnan i viss mån framträtt, ha skärpts under året, och det kan befaras, att dessa svårigheter komma att öka ytterligare. Med hänsyn till dessa omständigheter torde det ej vara möjligt att nu slopa den prisreglerande verksamheten inom fisket. Denna verksamhet torde i stället böra fortsätta jämväl under nästa budgetår. För detta ändamål torde nu gällande förordning om viss reglering av handeln med fisk m. m., vars giltighetstid utgår den 30 juni 1950, böra erhålla förlängd giltighetstid, förslagsvis under ytterligare två år.

Även grunderna för regleringen torde böra behållas i huvudsak oförändrade. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande organ för prisregleringsverksamheten att handha prisregleringen i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer, som godkänts av riksdagen. Jag vill här erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 161 till årets riksdag föreslagit, att statens livsmedelskommission skall upphöra med utgången av innevarande budgetår och att kommissionens verksamhet i frågor rörande avsättning av fisk skall övertagas av ett nytt organ, statens jordbruksnämnd.

Av den redogörelse, som kommissionen lämnat rörande kostnaderna för upprätthållande av prisregleringen till och med utgången av år 1949, framgår att under sistnämnda år sagda kostnader helt täckts av inflytande regleringsavgifter samt att därjämte uppstått ett visst överskott. Såsom jämväl framgår av redogörelsen är det dock möjligt, att betydande belopp kunna behöva tagas i anspråk för att täcka blivande förluster på vissa inneliggande lager. Även för nästa budgetår torde emellertid kostnaderna för upprätthållande av en prisregleringsverksamhet i enlighet med de av riksdagen godkända principerna kunna täckas med de regleringsavgifter, som inflyta

under året, samt med förefintlig behållning på de medel, som enligt gällande direktiv äro avsedda att utöver löpande regleringsavgifter användas för den fortsatta prisregleringen. Något särskilt anslag för ändamålet torde därför icke behöva anvisas för budgetåret 1950/51. Jag vill i detta sammanhang understryka, att prisregleringsavgifter självfallet ej böra uttagas i större omfattning än som kan beräknas vara erforderligt med hänsyn till föreliggande förlustrisker.

På tal om grunderna för prisregleringsverksamheten torde böra upptagas frågan om organisationen av fiskexporten till länder med centraliserad import. Vid den utredning i denna fråga, som livsmedelskommissionen verkställt enligt uppdrag av Kungl. Maj:t, har kommissionen funnit det nödvändigt, att från svensk sida ett enhetligt uppträdande iakttages vid förhandlingar och affärsuppställningar med länder, där importen av fisk är centraliserad. Härför erfordras enligt kommissionens mening, att för fiskexporten intresserade parter sammansluta sig i ett eller flera organ, till vilka exporten koncentreras. Dessa organ, som skola ställas under myndigheternas överinseende, skola få ensamrätt till ifrågavarande export genom att exportlicenserna uteslutande skola utställas å dem. Då enligt kommissionens uppfattning förutsättningar för närvarande saknas för en samverkan inom ett enda organ, föreslås att exporten tills vidare skall samlas till tre särskilda organ, ett för exporten av färsk fisk från västkusten, ett för exporten av saltad fisk från västkusten samt ett för exporten av färsk och beredd fisk från sydkusten. För strömmingsexporten från ostkusten äro enligt kommissionen några särskilda åtgärder ej för närvarande påkallade.

Jämväl remissinstanserna ha ansett att vissa centraliseringsåtgärder erfordras. Emellertid ha de uttryckt någon tveksamhet huruvida den utformning av organisationen, som livsmedelskommissionen förordad, är den lämpligaste. Sålunda ha både kommerskollegium och statens handelskommission uttalat betänkligheter mot den monopolställning, som centralorganen skulle få. Från handelskammarehåll har förordats, att centralorganens verksamhet skall inskränkas till förhandlingar eller utbud, varigenom utrymme skulle finnas för insatser från de enskilda exportörernas sida.

För min del anser jag att i dagens läge en centralisering av den svenska fiskexporten till särskilda organ är nödvändig, såvitt gäller länder med centraliserad import. Rätt att ingå såsom medlem i dessa organ bör tillkomma fiskareorganisationer och partihandelsföretag, som tidigare bedrivit fiskexport, ävensom organisationer, vari dylika företag äro sammanslutna.

Jag har i och för sig intet att erinra mot vad livsmedelskommissionen föreslagit angående antalet organ och deras sammansättning. Det torde emellertid vara önskvärt, att antalet kan reduceras. Eventuella möjligheter härtill böra tillvaratagas. Vidare behövs uppenbarligen alltjämt ett organ, motsvarande det av livsmedelskommissionen bildade exportrådet, vilket kan representera fiskerinäringen i dess helhet vid överläggningar i exportfrågor o. d.

I vissa yttranden har framhållits, att en nackdel med centraliseringen är, att densamma leder till kvotering av exporten mellan respektive företag. För att undvika detta har förordats, att centraliseringen skall inskränkas till själva utbuden och att de olika företagen skola få fria händer att själva ombesörja exporten. Med anledning härav vill jag framhålla, att det icke synes möjligt att nu taga ställning till frågan, hur arbetsuppgifterna böra fördelas mellan vederbörande exportorgan och dess medlemmar. Den vägledande synpunkten bör enligt min mening vara, att ingripandena i exporten ej böra göras mer omfattande än som är nödvändigt för att lösa de problem, som den av vissa länder genomförda centraliseringen av importen medfört. Över huvud bör regleringen icke nu låsas fast utan möjlighet bör finnas att anpassa densamma efter de skiftande betingelser, som kunna uppstå vid olika tidpunkter och för skilda områden. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd torde böra äga utforma regleringen av exporten med beaktande av nu nämnda synpunkter.

I likhet med statens handelskommission anser jag det riktigtast, att exportregleringen ej grundas på nu gällande exportförbudskungörelse, vilken har karaktär av krisförfattning. Föreskrifter om det licenstvång för export av fisk, som skall ligga till grund för centraliseringen, torde därför böra meddelas i en särskild kungörelse. Jag torde senare ånyo få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang vill jag även något beröra de synpunkter, som anförts i den förut omnämnda skrivelsen från ett antal salteriföretag. Jag uttalade redan i propositionen nr 48 till 1948 års riksdag att det genomsnittliga priset på fisk måste beräknas komma att ligga över minimipriset och att minimipriset borde fastställas så, att det medverkade till att ge fiskarna en skäligen inkomst. I den mån så kan ske utan att detta mål för regleringsverksamheten äventyras bör enligt min mening minimipriset avvägas så, att möjlighet till konkurrens under likvärdiga förhållanden föreligger.

Livsmedelskommissionen har föreslagit, att de statslån å tillhopa 3 500 000 kronor, som enligt beslut av 1946 års riksdag beviljats prisregleringsföreningarna, skola få innehavas amorterings- och räntefritt jämväl under nästa budgetår. Härjämte har kommissionen förordat, att föreningen Väst-kustfisk under samma tid skall få åtnjuta hela den riksbankskredit intill 2 500 000 kronor jämte ränta, för vilken 1947 års riksdag ställt garanti genom riksgäldskontoret. Slutligen har kommissionen tillstyrkt en framställning från föreningen Sydkustfisk att på samma villkor som föreningen Väst-kustfisk erhålla en riksbankskredit å högst 2 500 000 kronor.

Jag biträder kommissionens förslag att prisregleringsföreningarna skola få inneha sina statslån till deras fulla belopp under budgetåret 1950/51. Beträffande frågan om fortsatt räntefrihet ställer jag mig tveksam. Vid lånens beviljande förutsattes, att desamma icke skulle vara förenade med denna förmån under längre tid. Jag vill emellertid icke motsätta mig, att lånen med undantag för berörda riksbankskredit skola få löpa utan ränta även

under nästa budgetår. Jag förutskickar dock, att denna förmån skall upphöra den 30 juni 1951. Jag förordar härjämte att staten, för att bereda föreningen Sydkustfisk samma möjlighet som föreningen Västkustfisk att erhålla en kredit i riksbanken, skall genom riksgäldskontoret ställa garanti å ett lån till föreningen i riksbanken. Garantien torde dock böra begränsas till ett belopp av 2 000 000 kronor jämte ränta. För berörda lån böra icke ifrågakomma några lättnader i form av räntefrihet eller dylikt.

Enligt livsmedelskommissionens förslag skulle slutligen ur clearingkassan för fisk disponeras visst belopp för inrättande av en till vederbörande statliga regleringsorgan knuten befattning för stödjande av fiskeexporten. En förutsättning härför skulle emellertid vara, att återstående kostnader för befattningen skulle bestridas av organisationer och företag inom fiskerinäringen. För min del är jag ense med kommissionen om betydelsen av att alla föreliggande exportmöjligheter tillvaratagas. De arbetsuppgifter, som skulle åvila innehavaren av den förslagna befattningen, äro emellertid till allra största delen sådana, att det torde böra ankomma på näringens utöfvare att själva ombesörja och svara för kostnaderna för desamma. Med hänsyn till att delvis stridiga intressen kunna föreligga förefaller det vidare tvivelaktigt, huruvida erforderlig enighet kan skapas mellan dessa olika intressen.

Å andra sidan synes det ej omöjligt, att åtskilligt skulle kunna vinnas genom en verksamhet av det slag, som enligt kommissionen skulle ankomma på ifrågavarande befattningshavare. Det allmännas intresse av att exportmöjligheterna tillvaratagas synes även kunna motivera, att något statligt stöd får utgå till en dylik verksamhet under det första verksamhetsåret.

Med hänsyn till det anförda anser jag mig kunna förordna livsmedelskommissionens förslag endast i så måtto att Kungl. Maj:t, därest de berörda organisationerna och företagen kunna enas om att anställa en gemensam befattningshavare för ifrågavarande uppgifter, bör äga befogenhet att medgiva att för nästa budgetår bidrag till täckande av kostnaderna för befattningen må utgå ur clearingkassan för fisk intill det av kommissionen angivna beloppet.

Såsom förut nämnts bör förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk, m. m. erhålla förlängd giltighet under tiden den 1 juli 1950—30 juni 1952. Kommissionen har hemställt, att i samband med förlängningen förordningens ansvarsbestämmelser skola utvidgas på en punkt. För närvarande kan ansvar endast utkrävas av den som överlåter handelsreglerad fisk i strid mot gällande bestämmelser. Kommissionens hemställan innebär att åtal, efter anmälan eller medgivande av kommissionen, skall kunna väckas även mot den som inköper handelsreglerad fisk direkt från fiskare utan att vara därtill berättigad. För min del anser jag emellertid en sådan utvidgning av ansvarsbestämmelserna knappast erforderlig. Jag kan därför icke biträda kommissionens förevarande hemställan.»

Utskottet.

Den nu gällande förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m., vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1950, innehåller vissa bestämmelser om handelsreglering, grundad på auktorisation av s. k. producentföreningar, och om prisregleringsavgift å fisk. Med hänsyn till de vikande konjunkturerna på fiskmarknaden synes enighet råda om att reglering av fiskhandeln bör anordnas även i fortsättningen. Meningarna äro däremot delade om huru regleringen bör utformas.

Kungl. Maj:t har för sin del föreslagit, att grunderna för regleringen skola i huvudsak bibehållas oförändrade, varvid det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande organ för prisregleringsverksamheten att handhava regleringen i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer, som godkänts av riksdagen. I fråga om organisationen av fiskexporten till länder med centraliserad import innehåller förslaget emellertid, att sådan export skall centraliseras till särskilda organ, i vilka såsom medlemmar skola kunna ingå fiskareorganisationer och parti-handelsföretag, som tidigare bedrivit fiskexport, ävensom organisationer, vari dylika företag äro sammanslutna. Därjämte skall finnas ett organ, som kan representera fiskerinäringen i dess helhet vid överläggningar i exportfrågor o. d. Den närmare fördelningen av arbetsuppgifterna mellan vederbörande exportorgan och dess medlemmar har Kungl. Maj:t emellertid icke tagit ställning till.

I motionerna I: 504 och II: 597 har beträffande den fortsatta giltigheten av 1948 års förordning yrkats, att Kungl. Maj:ts förslag i denna del måtte avslås, såvitt gäller auktorisering av handeln med fisk. Därjämte har anmärkning framställts mot det sätt, på vilket regleringen i vissa, icke närmare angivna hänseenden tillämpats.

Mot systemet med auktorisation har i huvudsak framhållits, att det numera har fyllt sin uppgift. Det utgör vidare ett hinder för fri konkurrens och därmed även för rationalisering samt medför stelhet i varudistributionen. Gentemot dessa invändningar kan emellertid anföras, att konjunkturerna äro vikande för fisket och att avsättningsförhållandena på grund därav komma att bliva osäkra. Även om man icke kan fränkänna de gjorda invändningarna betydelse, synes med hänsyn därtill enligt utskottets mening försiktigheten bjuda, att man i nuvarande läge bibehåller det hittillsvarande systemet.

Med anledning av vad i nyssnämnda motioner anmärkts rörande missförhållanden vid tillämpningen av regleringen vill utskottet framhålla, att det ankommer på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande organ för prisregleringsverksamheten att handhava regleringen. Utskottet förutsätter, att i samband därmed nödiga åtgärder vidtagas för att regleringen icke skall avvika från de riktlinjer för densamma, som beslutats av statsmakterna.

Vad härefter angår organisationen av fiskexporten till länder med centra-

liserad import ha i motionerna I: 504 och II: 597, I: 505 och II: 598 samt I: 506 och II: 596 gjorts invändningar mot Kungl. Maj:ts förslag. Dessa gå i huvudsak ut på att de organ, som föreslagits skola omhändervarande ifrågasätta export, icke skola erhålla monopolställning.

På grund av vad sålunda anförts i motionerna får utskottet erinra om att Kungl. Maj:t ansett det ännu icke vara möjligt att taga ställning till frågan, huru arbetsuppgifterna böra fördelas mellan vederbörande exportorgan och dess medlemmar, d. v. s. fiskareorganisationerna och partihandelsföretag, som tidigare bedrivit fiskexport, ävensom organisationer, i vilka dylika företag äro sammanslutna. Den vägledande synpunkten skall emellertid enligt förslaget vara, att ingripandena i exporten ej böra göras mer omfattande än som är nödvändigt för att lösa de problem, som den av vissa länder genomförda centraliseringen av importen medfört. Detta uttalande vill utskottet understryka. Utskottet ansluter sig vidare till uttalandet i propositionen, att regleringen över huvud icke nu bör läsas fast, utan möjlighet bör finnas att anpassa densamma efter de skiftande betingelser, som kunna uppstå vid olika tidpunkter och för skilda områden. Ej heller har utskottet något att erinra mot förslaget att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd skall äga utforma regleringen av exporten med beaktande av nu nämnda synpunkter.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit angående fastställandet av minimipris, statslån till prisregleringsföreningarna samt inrättandet av en till vederbörande statliga regleringsorgan knuten befattning för stödjande av fiskexporten biträdes av utskottet. Likaså delar utskottet Kungl. Maj:ts uppfattning i fråga om ansvarsbestämmelsernas utformning i 1948 års förordning.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 504 och II: 597, såvitt nu är i fråga, antaga förut omförmälda förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk m. m.;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 504 och II: 597 i förevarande del ävensom motionerna I: 505 och II: 598 samt I: 506 och II: 596 medgiva, att för tiden till och med den 30 juni 1951 reglering av priserna på fisk ävensom av exporten av fisk av vissa slag må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förordats i propositionen;

C. besluta, att staten genom riksgäldskontoret skall ställa garanti för ett lån åt Sydkustfisk, förening u. p. a., i riksbanken å ett belopp av intill 2 000 000 kronor jämte ränta.

Stockholm den 10 maj 1950.

På jordbrukutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Näslund*, Henry Johansson*, Bror Nilsson*, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Einar Persson* och Aaby-Ericsson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Tungelsta*, Johnsson i Kastanjegården, Antby, Andersson i Hyssna, Hæggblom, Utbult, Boman i Stafsund* och Lindström* samt fru Lindskog.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.